

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”**

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів заочної форми навчання

**Харків
2012**

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “Цивільний процес” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів заочної форми навчання / уклад. В. В. Комаров. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 54 с.

У к л а д а ч В. В. Комаров

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 29.05.2012 р.)*

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Цивільний процес” включає поняття про предмет і систему цивільного процесуального права, принципи цивільного судочинства, суб’єктів цивільних процесуальних правовідносин, процесуальні строки й судові витрати, докази й доказування, юрисдикцію та підсудність, види проваджень цивільного процесу в суді першої інстанції та при перегляді судових рішень, виконання судових рішень, господарське та адміністративне судочинство, третейське судочинство, нотаріальний процес тощо.

Вивчення курсу передбачає розуміння студентами значення основних категорій цивільного процесуального права, змісту процесуальних інститутів, постанов пленумів Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, оволодіння навичками правильного тлумачення норм цивільного процесуального права та практичного їх застосовування при вирішенні конкретних судових справ, досвідом аналітичної роботи.

У результаті опанування навчальної дисципліни “Цивільний процес” студенти повинні:

– **знати** стан основних проблем науки цивільного процесуального права; сутність процесуальних категорій; функції судової влади в системі державної влади та форми їх здійснення; суть і значення цивільної процесуальної форми; джерела цивільного процесуального права та їх структуру; поняття й значення цивільних процесуальних правовідносин, їх місце у механізмі правового регулювання; правовий статус суду та осіб, які беруть участь у справі, їх процесуальні права та обов’язки; чинні норми цивільного процесуального права, зміст правових інститутів; систему процесуальних актів та вимоги, яким вони мають відповідати; порядок реалізації судових рішень; несудові та альтернативні форми захисту цивільних прав і законних інтересів; практику застосування цивільного процесуального законодавства, перспективні та основні напрямки розвитку цивільного процесуального законодавства, його адаптації до міжнародних стандартів здійснення правосуддя у цивільних справах;

– **уміти** правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного процесуального права; використовувати дані науки цивільного процесуального права для вирішення професійних завдань; оцінювати докази у цивільній справі; складати цивільно-процесуальні документи й ділову документацію; аргументувати власну точку зору та прийняте рішення.

Згідно з навчальним планом у VII та VIII семестрах виконується контрольна робота, а в сесійний період проводяться практичні заняття у формі колоквиумів та вирішенні конкретних завдань. VII семестр завершується складанням заліку з шістнадцяти тем курсу відповідно до тематичного плану, а VIII – екзаменом з усього навчального курсу.

Під час підготовки до занять студенти мають опрацювати відповідні розділи підручника, рекомендовану літературу, нормативні акти, ознайомитися з роз’ясненнями пленумів Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Контрольну роботу слід виконувати письмово за одним із запропонованих варіантів у відповідному семестрі. Студенти, прізвища яких починаються від “А” до “Д”, готують I варіант, від “Е” до “К” – II, від “Л” до “П” – III, від “Р” до “Т” – IV, від “У” до “Ч” – V, від “Ш” до “Я” – VI варіант.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
університету “Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 9 від 22 квітня 2011 р.)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Сфера цивільного процесу. Судовий захист прав і охоронюваних законом інтересів. Сутність правосуддя в цивільних справах і цивільного судочинства. Система судів цивільної юрисдикції. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства). Цивільне судочинство й інші форми судочинства. Професія судді і судовий метод.

Доступність правосуддя в цивільних справах і право на справедливий судовий розгляд. Усесвітній рух доступу до правосуддя. Доступність правосуддя як міжнародний стандарт. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод і її застосування в цивільному судочинстві. Право на справедливий судовий розгляд та його складові. Роль Ради Європи в гармонізації цивільного процесуального законодавства та практика його застосування. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо доступності правосуддя в цивільних справах.

Цивільне процесуальне право як галузь права. Предмет цивільного процесуального права. Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Цивільне процесуальне законодавство. Межі дії цивільного процесуального закону. Судова практика в цивільному судочинстві. Наука цивільного процесуального права. Видатні представники науки цивільного процесуального права кінця XIX – початку XX ст. (О. Бюлов, Є.В. Васьковський, А.Х. Гольмстен, В.М. Гордон, І.Ф. Тимковський, А.В. Куніцин, П.П. Цитович, В.П. Даневський, М.А. Гредескул, Б.В. Попов, Т.М. Яблочков). Учені-

процесуалісти радянської доби (А.О. Добровольський, М.А. Гурвич, Н.О. Чечина, Д.М. Чечот, О.Ф. Клейнман, С.Ю. Кац, М.Й. Штефан, В.К. Пучинський, В.М. Семенов, К.С. Юдельсон, І.М. Зайцев, Ю.К. Осипов). Представники західноєвропейської науки цивільного процесуального права (лорд Вульф, М. Каппеллетті, Ж. Сталев, М. Савчук, А. Цукерман, Дж. Якобс, Д. Йолович, Дж. Таруффо, Г. Хазард, Р. Штюрнер).

Принципи цивільного судочинства та їх система. Поняття та система принципів цивільного судочинства. Загально-визнані принципи права та судове правозастосування (верховенства права, правової визначеності, субсидіарності тощо). Правові аксіоми в цивільному судочинстві.

Окремі принципи цивільного судочинства. Принцип законності. Принцип незалежності суддів та підкорення їх тільки закону. Принцип рівності учасників перед законом та судом. Принцип гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження. Принцип національної мови. Принцип обов'язковості виконання рішень, ухвал, постанов суду. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності. Принцип рівноправності сторін.

Склад суду, апарат суду, відводи. Правосуб'єктність органів судової влади. Склад суду. Помічник судді, консультант суду. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Відвід судді та працівників апарату судів.

Цивільна юрисдикція. Поняття цивільної юрисдикції. Юрисдикція суду щодо справ позовного провадження. Юрисдикція суду щодо справ наказного провадження. Юрисдикція суду щодо справ окремого провадження.

Підсудність цивільних справ. Поняття підсудності. Види підсудності. Правила територіальної підсудності цивільних судів. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справ з одного суду до іншого.

Сторони. Поняття сторін. Процесуальні права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Неналежний відповідач і порядок його заміни. Залучення співвідповідачів. Процесуальне правонаступництво.

Треті особи. Поняття третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Підстави та форми участі в цивільному процесі Уповноваженого Верховної Ради України, прокурора, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, які захищають права інших осіб. Порядок порушення цивільної справи на захист прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб. Участь органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі для подання висновку у справі.

Представництво в суді. Поняття представництва в суді та його відмінність від суміжних процесуальних інститутів. Види судового представництва. Процесуальне становище та повноваження представника в суді.

Особи, що сприяють здійсненню правосуддя. Свідок. Експерт. Спеціаліст. Перекладач. Особа, яка надає правову допомогу.

Процесуальні правовідносини та умови процесуальної діяльності. Поняття цивільних процесуальних правовідносин. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Елементи цивільних процесуальних правовідносин. Судовий розсуд.

Зловживання процесуальними правами. Зловживання процесуальними правами як наукова проблема. Поняття зловживання процесуальними правами. Види зловживань процесуальними правами. Протидія зловживанню процесуальними правами.

Процесуальні строки. Поняття процесуальних строків та їх види. Обчислення процесуальних строків. Продовження та поновлення процесуальних строків. Службові строки.

Судові витрати. Поняття і види судових витрат. Судовий збір. Види витрат, пов'язані з розглядом справи. Повернення судового збору та коштів на оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду судової справи. Розподіл судових витрат між сторонами.

Заходи процесуального примусу. Поняття процесуального примусу. Види заходів процесуального примусу. Підстави

застосування заходів процесуального примусу. Відшкодування майнових збитків.

Доказування в цивільному судочинстві. Поняття і мета судового доказування. Поняття судових доказів. Предмет доказування. Факти, які не потребують доказування. Належність доказів і допустимість засобів доказування. Оцінка судових доказів. Забезпечення доказів.

Судові докази. Пояснення сторін і третіх осіб. Право сторін “на кривду”. Показання свідків. Письмові докази. Речові докази. Висновок експерта.

Р о з д і л ІІ. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Позовне провадження

Позов. Поняття позову і його елементи. Види позовів. Захист інтересів відповідача від позову. Зустрічний позов. Зміна позову. Відмова від позову. Визнання позову. Мирова угода. Забезпечення позову. Право на звернення до суду за судовим захистом. Передумови права на звернення до суду та порядок його здійснення. Позовна заява та її реквізити. Порядок виправлення недоліків позовної заяви. Повернення заяви. Підстави відмови у прийнятті заяви. Правові наслідки відкриття провадження у справі.

Провадження у справі до судового розгляду. Мета, значення та порядок провадження у справі до судового розгляду. Зміст і процесуальний порядок провадження попереднього судового засідання. Призначення справи до судового розгляду. Судові повідомлення і виклики.

Судовий розгляд цивільних справ. Поняття та значення судового розгляду. процесуальний порядок судового розгляду. Відкладення розгляду справи та перерва в її розгляді. Зупинення провадження по справі. Закінчення справи без винесення судового рішення. Фіксування судового процесу технічними за-

собами. Електронний цивільний процес.

Рішення суду першої інстанції. Поняття та види рішень суду. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Зміст судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Законна сила судового рішення. Ухвали суду першої інстанції.

Заочний розгляд справи. Умови та порядок заочного розгляду справи. Сутність заочного рішення, його зміст та законна сила. Порядок перегляду заочного рішення. Скасування та оскарження судового рішення.

Неповні провадження

Наказне провадження. Сутність наказного провадження. Підстави для видачі судового наказу. Порушення наказного провадження. Судовий наказ як процесуальний акт і процесуальний документ. Скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили. Видача судового наказу стягувачеві.

Окреме провадження. Загальна характеристика окремого провадження, його особливості. Справи про зміну правового статусу фізичної особи та встановлення фактів, що мають юридичне значення (визнання фізичної особи обмежено дієздатною чи недієздатною; надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її мертвою; усиновлення; встановлення фактів, що мають юридичне значення). Справи про визнання або відновлення неоспорюваних суб'єктивних прав (відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі; передача безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність; визнання спадщини відумерлою). Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав та законних інтересів (надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку; справи про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу; справи про закриття банками інформації, яка містить банківську таємницю щодо юридичних та фізичних осіб).

Розділ III. ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Моделі оскарження та перегляду судових рішень. Судові помилки, їх причини та класифікація. Право на оскарження судових рішень та право на справедливий судовий розгляд. Форми перегляду судових рішень. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ та роль Верховного Суду України у формуванні судової практики.

Апеляційне провадження. Загальна характеристика апеляційного оскарження та перевірки судових рішень і ухвал. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Підготовка справи до розгляду в суді апеляційної інстанції. Розгляд справи судом апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування рішень та ухвал судом апеляційної інстанції.

Касаційне провадження. Сутність та значення перегляду судових рішень в касаційному порядку. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення. Підготовка справи до розгляду. Повноваження суду касаційної інстанції. Підстави для скасування рішень та ухвал судом касаційної інстанції. Оскарження ухвал суду першої інстанції.

Перегляд судових рішень Верховним Судом України. Загальна характеристика перегляду судових рішень Верховним Судом України. Суб'єкти та об'єкти оскарження рішень Верховним Судом України. Підстави для подання заяви про перегляд судових рішень. Процедура перегляду рішень Верховним Судом України. Повноваження Верховного Суду України. Обов'язковість судових рішень Верховного Суду України.

Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами. Сутність та значення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Розділ IV. ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Виконавче провадження у структурі цивільного процесу. Виконання судових рішень як частина цивільного процесу. Учасники виконавчого провадження. Роль суду у стадії виконання судових рішень. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах

Загальні правила виконавчого провадження. Підстави виконання та виконавчі документи. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження. Заходи примусового виконання.

Окремі виконавчі дії. Звернення стягнення на майно боржника. Звернення стягнення на будинки. Звернення стягнення на майно і грошові суми боржника, що знаходиться в інших осіб або належить боржникові від інших осіб. Звернення стягнення на заробітну плату, пенсію та стипендію боржника. Звернення стягнення на майно боржника – юридичної особи. Розподіл стягнутих сум між стягувачами. Виконання рішень про передачу певних предметів і здійснення певних дій.

Поворот виконання та судовий контроль. Поворот виконання судових рішень. Порядок, строки, особливості повороту виконання в окремих категоріях цивільних справ. Судовий контроль за виконанням судових рішень, його правова природа. Право сторони виконавчого провадження на оскарження дій або бездіяльності державного виконавця та порядок його реалізації. Розгляд скарги та судові рішення за скаргою.

Відновлення втраченого судового провадження. Поняття втрати судового провадження. Процесуальний порядок відновлення втраченого судового провадження. Рішення суду про відновлення втраченого судового провадження.

Розділ V. МІЖНАРОДНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Природа міжнародного цивільного процесу. Поняття міжнародного цивільного процесу. Джерела міжнародного цивільного процесу. Правове становище іноземних осіб у цивільному процесі.

Окремі питання міжнародного цивільного процесу. Підсудність цивільних справ за участю іноземних осіб. Проведення у справі за участю іноземної особи до судового розгляду. Визнання і виконання рішень іноземних судів в Україні.

Конвенційний механізм захисту прав людини Європейським судом з прав людини. Статус Європейського суду з прав людини. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини. Процедура прийняття скарги Європейським судом з прав людини та її розгляд. Рішення Європейського суду з прав людини та їх виконання в національних правових порядках.

Розділ VI. ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДАХ

Господарське судочинство. Система господарських судів. Підвідомчість справ господарським судам. Підсудність справ господарським судам. Учасники господарського процесу. Представництво в господарському процесі. Порушення провадження у справі та розгляд справ господарськими судами. Перегляд рішень господарського суду. Виконання рішень господарських судів.

Адміністративне судочинство. Адміністративні суди та їх система. Адміністративна юрисдикція. Підсудність справ. Учасники адміністративного судочинства. Проведення в адміністративному суді першої інстанції. Судові рішення. Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ. Перегляд рішень адміністративних судів. Виконання рішень адміністративних судів.

Розділ VII. НОТАРІАТ І НОТАРІАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Нотаріат і суд. Поняття нотаріату. Модель нотаріату латинського типу. Правовий статус нотаріуса. Компетенція нотаріальних органів. Страхування цивільної відповідальності нотаріуса. Контроль за діяльністю нотаріуса.

Нотаріальний процес. Поняття нотаріального процесу. Принципи нотаріального процесу. Суб'єкти нотаріального процесу. Стадії нотаріального процесу. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.

Нотаріальні провадження. Нотаріальні дії, спрямовані на посвідчення безспірного права. Нотаріальні дії, спрямовані на посвідчення і засвідчення безспірних фактів. Нотаріальні дії, спрямовані на надання виконавчої сили платіжним зобов'язанням і борговим документам. Нотаріальні дії, спрямовані на зберігання спадкового майна та документів.

Взаємодія національного й іноземного нотаріатів. Міжнародно-правове співробітництво в нотаріальній сфері. Міжнародний обіг нотаріальних актів. Міжнародний союз нотаріату.

Розділ VIII. АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПОРІВ

Третейське судочинство. Третейські суди. Значення третейського розгляду цивільно-правових спорів. Порядок розгляду спорів третейським судом. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів. Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.

Міжнародний комерційний арбітраж. Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу. Міжнародно-договірна уніфікація комерційного арбітражу. Міжнародні регламенти, Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж ЮНСІТРАЛ. Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу. Рішення міжнародного комерційного арбітражу та їх виконання.

Медіація в судочинстві. Сутність медіації. Принципи медіаційної процедури. Присудова медіація. Зовнішня медіація.

Практика застосування медіації.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”

I СЕМЕСТР

Тема 1. Доступність правосуддя та предмет цивільного процесуального права.

Тема 2. Принципи цивільного судочинства та їх система.

Тема 3. Склад суду, апарат суду, відводи.

Тема 4. Цивільна юрисдикція.

Тема 5. Підсудність цивільних справ.

Тема 6. Сторони в цивільному процесі.

Тема 7. Треті особи в цивільному процесі.

Тема 8. Органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Тема 9. Представництво в суді.

Тема 10. Особи, що сприяють здійсненню правосуддя.

Тема 11. Цивільні процесуальні правовідносини.

Тема 12. Зловживання процесуальними правами.

Тема 13. Процесуальні строки.

Тема 14. Судові витрати.

Тема 15. Заходи процесуального примусу.

Тема 16. Доказування та докази в цивільному процесі.

II СЕМЕСТР

Тема 17. Позов.

Тема 18. Предявлення позову. Відкриття провадження у справі.

Тема 19. Провадження у справі до судового розгляду.

Тема 20. Судовий розгляд цивільних справ.

Тема 21. Рішення суду першої інстанції.

Тема 22. Заочний розгляд справи.

Тема 23. Наказне провадження.

Тема 24. Окреме провадження.

- Тема 25. Апеляційне провадження.
- Тема 26. Касаційне провадження
- Тема 27. Перегляд судових рішень Верховним Судом України.
- Тема 28. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.
- Тема 29. Виконавче провадження.
- Тема 30. Відновлення втраченого судового провадження
- Тема 31. Міжнародний цивільний процес.
- Тема 32. Конвенційний механізм захисту прав людини Європейським судом з прав людини.
- Тема 33. Господарське судочинство.
- Тема 34. Адміністративне судочинство.
- Тема 35. Нотаріат і нотаріальний процес.
- Тема 36. Третейське судочинство.
- Тема 37. Міжнародний комерційний арбітраж.
- Тема 38. Медіація та цивільний процес.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

VII СЕМЕСТР

1. Доступність правосуддя та предмет цивільного процесуального права

Колоквіум

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Судова влада і правосуддя в цивільних справах.
2. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства).
3. Цивільне судочинство та інші форми судочинства.
4. Доступність правосуддя як міжнародний стандарт.
5. Європейська конвенція з прав людини та основоположних свобод і її застосування в цивільному судочинстві.
6. Право на справедливий судовий розгляд та його складові.
7. Внесок Ради Європи в гармонізацію цивільного процесуального законодавства та практику його застосування.
8. Цивільне процесуальне законодавство.
9. Наука цивільного процесуального права.

Дайте розгорнуту відповідь на запитання

1. У районному суді розглядалася справа за позовом райвиконкому до Тищенка про виселення. Судді, у провадженні якого знаходилися справа, зателефонував голова апеляційного суду і довів до його відома, що, на думку представника позивача, справа розглядається з порушенням чинного законодавства. Представник позивача подав на прийомі у голови апеляційного суду витяги з матеріалів справи, які засвідчували порушення суддею, у провадженні якого знаходилися справа, чинного законодавства. Крім того, у телефонній розмові голова апеляційного суду висловив думку про те, як повинна розглядатися справа, а також про те, що позов підлягає задоволенню.

Суддя постановив судові рішення, яким задовольнив позов райвиконкому до Тищенка про виселення.

Тищенко подав апеляційну скаргу до апеляційного суду і мотивував її тим, що до судді, який розглядав справу в першій інстанції, було застосовано позапроцесуальний вплив з боку голови вищестоящего суду.

Чи підлягає задоволенню апеляційна скарга Тищенко?

2. Прокурор Валківського р-ну Харківської обл. подав в інтересах Черкашиної позов до Оніщука і Козленко про визнання недійсним договору дарування 17/25 частки житлового будинку та переведення прав і обов'язків покупця на Черкашину, посилаючись на те, що цю угоду відповідачі уклали з метою приховання договору купівлі-продажу і позбавлення Черкашиної як учасниці спільної власності права привілейованої купівлі частки у спільній власності на будинок.

Чи є підстави для порушення прокурором цієї справи? Охарактеризуйте процесуальне становище прокурора в цивільному судочинстві. Визначте підстави та мету участі прокурора у цивільному процесі.

3. Виробниче будівельно-монтажне об'єднання “Укренергобуд” пред'явило позов до Центрального райвиконкому м. Одеси про визнання недійсним його рішення про реєстрацію статуту орендного підприємства “Залізничний цех”, посилаючись на те, що це підприємство є структурним підрозділом об'єднання і не може бути самостійним підприємством. До цього позову приєдналось виробниче енергетичне об'єднання “Одесаенерго”, яке просило також визнати недійсним статутні документи “Залізничного цеху”.

Ухвалою судової колегії судової палати з цивільних справ Одеського апеляційного суду провадження у справі закрито.

У касаційній скарзі “Укренергобуд” і “Одесаенерго” просять скасувати ухвалу суду і справу направити на новий розгляд.

Чи підлягає задоволенню касаційна скарга? Визначте поняття та види юрисдикції загальних судів. Які справи відповідно до чинного цивільного процесуального законодавства підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства?

4. Громадянин В. звернувся до суду з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю “Сігма-КС” про стягнення доходу, отриманого внаслідок порушення авторського права, і відшкодування моральної шкоди. Позивач зазначив, що він створив літературний твір під назвою “Інноватика как возможность «встать на ноги» в Украине”, внаслідок чого на підставі ст. 11 Закону України “Про авторське право та суміжні права” став автором цього твору. У цей період він працював у відповідача на посаді консультанта і оформив свій твір на виданому йому комп’ютері у вигляді електронної сторінки у своїй електронній папці, де він позначив загальноприйнятий авторський знак охорони свого твору.

Відповідач незаконно використовував його твір при наданні інформаційно-консультативних послуг. Оскільки, на думку позивача, свій твір він створив не в рамках службового завдання, відповідач цим порушив його майнові права. Останній позовні вимоги не визнав, пояснивши, що зазначена робота не є оригінальним твором, а являє собою компіляцію, крім того ця робота створена в рамках трудових обов’язків.

Позивач у зв’язку з цим змінив підстави та предмет позову, вимагаючи з посиланням на статті 433, 437 ЦК України, статті 8, 11, 19 Закону України “Про авторське право та суміжні права” визнати його роботу “Інноватика как возможность «встать на ноги» в Украине” такою, що виникла в результаті підбору, розташування твору та інших даних як об’єкт авторського права; визнати його власником авторських прав на здійснений підбір, розташування твору та інших даних, що є результатом творчої праці; визнати факт порушення його авторських прав відповідачем і на підставі статей 431, 432 ЦК України та п.п. г) п. 2 ст. 52 зазначеного вище закону стягнути з відповідача компенсацію в розмірі 50 000 грн.

Суд розглянув справу і відмовив у задоволенні позову з тих підстав, що зазначена позивачем робота не є самостійним твором, а є компіляцією, що підтверджується висновком авторівідчої експертизи.

Визначте сторони у даній справі та обсяг їх процесуальних повноважень. Дайте правову оцінку діям суду.

5. Петров звернувся до суду з позовною заявою до заводу про внесення виправлень до трудової книжки у зв’язку з тим,

що його звільнили за наказом від 5 серпня 2010 р., а фактичний розрахунок і видачу трудової книжки було здійснено тільки 7 вересня 2010. Одночасно Петров заявив вимогу про стягнення компенсації за невикористану відпустку за 2010 р. та заробітної плати за час її вимушеного прогулу з 5 серпня по 7 вересня 2010 р., оскільки затримання видачі трудової книжки перешкодило його вступу на іншу роботу. Суд розглянув справу та задовольнив заявлені позовні вимоги.

Визначте, чи відносяться зазначені вимоги до юрисдикції загальних судів. Дайте правову оцінку діям суду. Визначте, чи правомірні дії судді.

6. До суду звернулася Кравцова із позовною заявою до адміністрації заводу “Азовсталь” про поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу. Представник відповідача – начальник юридичного відділу заводу Стратило у судовому засіданні позов визнав і запропонував позивачці укласти мирову угоду на таких умовах: адміністрація заводу поновлює її на роботі і переводить на іншу посаду, а Кравцова зменшує розмір позовних вимог щодо стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу.

Якими мають бути дії суду? Які принципи цивільного процесу мають бути реалізовані у даному випадку? Який порядок укладення мирової угоди передбачений ЦПК?

7. Прокурор району звернувся до суду з позовною заявою в інтересах Полечка до Гринькової та Скриніна про визнання недійсним договору купівлі-продажу двокімнатної квартири, мотивуючи свій позов тим, що квартира перебувала у спільній власності Полечка та Гринькової і була відчужена без згоди Полечка.

У судовому засіданні встановлено, що квартира належить Гриньковій на підставі свідоцтва про спадщину. Прокурор від заявленої вимоги відмовився. Полечко наполягав на розгляді справи по суті.

Суд першої інстанції закрити провадження у справі.

Чи правильні дії суду? Визначте процесуальне становище прокурора у даній справі. Які наслідки тягне за собою відмова від позову прокурора?

VIII СЕМЕСТР

1. Провадження у справі в суді першої інстанції

Колоквіум

К о н т р о л ь н і п и т а н н я

1. Пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі.
2. Провадження у справі до судового розгляду.
3. Судовий розгляд. Заочний розгляд справи.
4. Наказне та окреме провадження в системі цивільного судочинства.

Дайте розгорнуті відповіді на запитання

1. Михайличенко звернувся до суду з позовом до Валеєва про стягнення грошей за договором позики. Свої позовні вимоги він обгрунтовував тим, що у липні 2005 р. позичив відповідачеві 2000 грн на 3 місяці, а відповідач грошей не повернув. Суд відмовив позивачеві у прийнятті позовної заяви, оскільки Михайличенко вже звертався з подібним позовом до відповідача і під час розгляду справи сторони уклали мирову угоду.

Чи правильні дії суду? Коли суд має право відмовити у прийнятті позовної заяви?

2. Розглянувши позовні вимоги Кудрявцева до ВАТ “АТП 2000” про стягнення вартості речей, зіпсованих під час ДТП, та стягнення моральної шкоди, суд у рішенні зазначив, що позовні вимоги позивача задоволені повністю і стягнув вартість зіпсованих речей у розмірі 980 грн, але в резолютивній частині рішення, зазначивши про стягнення з відповідача моральної шкоди, не встановив її розміру.

Як можна виправити цей недолік рішення суду?

3. Андрєєва звернулася до суду з позовом до Абдуліна про звільнення з-під арешту телевізора вартістю 850 грн, опи-

саного у квартирі її зятя – Абдуліна, якого засуджено до позбавлення волі з конфіскацією майна. У позовній заяві пояснювалося, що зазначений телевізор був наданий позивачкою своїй сестрі (дружині засудженого) для зберігання на час переїзду до нового місця проживання. До позовної заяви додавалися копія вироку та акт опису майна. Андреева також просила викликати свідків – Мляву та Галієва, а також долучити до матеріалів справи письмові показання свідка Сирова, присутніх під час передачі телевізора на зберігання.

Суддя відкрив провадження у справі, долучив до справи письмові показання свідка і призначив справу до розгляду з викликом сторін та свідків – Млявої і Галієва.

Чи правомірні дії судді? Яким чином мав діяти суддя після відкриття провадження у справі?

4. Іванов звернувся до Московського районного суду м. Харкова з заявою до ЗАТ “Символ” про встановлення факту використання його винаходу у виробництві. Суддя розглянув заяву за правилами окремого провадження. У рішенні суду було зазначено, що використання винаходу Іванова на ЗАТ “Символ” підтверджується показаннями свідків та не заперечується представником ЗАТ “Символ”, залученим до участі у справі як заінтересована особа.

Чи правомірне рішення суду? Яким чином мав діяти суддя? Чим відрізняється позовне та окреме провадження?

5. Ізотова Є.Б. у 1994 р. після смерті чоловіка запропонувала своїй сестрі Поповій Л.Б. здійснити родинний обмін житловим приміщенням з її донькою Громовою А.П. Своє бажання пояснила тим, що вона стара людина, їй важко вести господарство після смерті чоловіка, а також за нею потрібен догляд і турбота. У грудні 1994 р. обмін здійснено, і племінниця Ізотової отримала ордер на квартиру своєї тітки, а тітку прописано в квартирі її сестри. Однак переїжджати на нове місце проживання Ізотова не поспішала.

Громова перевезла речі до квартири і розпочала ремонт. У 1995 р. у неї народилась дитина, а в 1992 р. – друга дитина.

До 1998 р. вона вимушена була проживати у матері, яка допомагала їй у догляді за дітьми. Ізотова весь цей час продовжувала мешкати за старим місцем проживання.

Громова в 1995 р. прописала у свою нову квартиру чоловіка, а також у подальшому обох дітей та сплачувала всі комунальні послуги.

У 2001 р. родина Громової в'їхала до квартири, яка належала їй.

До 2006 р. Громова зі своєю родиною проживали разом із тіткою і фактично вели спільне господарство.

У жовтні 2006 р. Ізотова подала позовну заяву про визнання правочину недійсним та повернення сторін до початкового положення. Суд задовольнив позовну заяву.

Складіть апеляційну скаргу.

6. У липні 2009 р. Самсонов В.П. звернувся до суду з позовом до Воронова В.К. про відшкодування моральної шкоди. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що відповідач 25 травня 2009 р. звернувся до Київського райвідділу міліції у Харківській обл. з безпідставною заявою, в якій звинуватив позивача у нанесенні йому тілесних ушкоджень, яких той йому не спричиняв. У результаті розгляду цієї заяви в порушенні кримінальної справи проти Самсонова було відмовлено, оскільки посилання відповідача нічим не були підтвержені. Позивач указав, що зазначеними діями відповідач Воронов завдав йому моральної шкоди, викликав неприємні відчуття, він страждав, нервував, змарнував свій час, даючи пояснення працівникам міліції. Зважаючи на наведене, позивач просив стягнути з відповідача моральну шкоду в розмірі 5000 грн.

При розгляді справи у судовому засіданні в суді першої інстанції позивач свої вимоги підтримав, відповідач проти позову заперечував, посилаючись на те, що моральної шкоди Самсонову не завдавав, адже той його дійсно побив, а постановва органів міліції, куди він на законних підставах звернувся за розслідуванням події, є незаконною і він її оскаржив.

Рішення міського суду Київського р-ну м. Харкова позов задоволено частково. Суд стягнув на користь Самсонова з

Воронова 2000 грн для відшкодування моральної шкоди і 81 грн судових витрат.

В апеляційній скарзі Воронов просив рішення суду першої інстанції скасувати і провадження у справі закрити, посилаючись на те, що судом порушені норми матеріального і процесуального права та неповно з'ясовані обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Так, суд не звернув уваги на те, що Воронов на законних підставах звернувся до органів міліції для розслідування складу злочину, який вчинив Самсонов, оскільки це право передбачене нормами КПК України; останній не довів факту завдання йому моральної шкоди його діями, а отже, не довів підстав для встановлення розміру її відшкодування.

Воронов вважає, що суду треба було посилатися на ст. 297 ЦК України, а не на ст. 1167 ЦК України, яку застосував суд. Рішення суду, на його думку, є незаконним, необґрунтованим, а також немотивованим, неясним, неповним та нечітким.

Поясніть, яким чином можна усунути недоліки рішення, вказані відповідачем. Які підстави та порядок здійснення права на апеляційне оскарження рішення?

ЗАВДАННЯ ДО КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

VII СЕМЕСТР

Варіант I

1. Ковальчук звернулася до суду з позовом до Харківського заводу транспортного обладнання про поновлення на роботі. У позовній заяві вона зазначала, що працювала економістом у відділі праці і заробітної плати заводу. Вона вважала, що її звільнено з посади незаконно, тому що ніякого скорочення штату у відділі не було, а лише невелика реорганізація в межах двох відділів. У той самий день до відділу планування на посаду економіста було прийнято нового працівника. Ковальчук також вказала, що на її утриманні знаходиться мати та двоє малолітніх дітей. У позовній заяві позивачка заявила клопотання про витребування у відповідача штатного розкладу та інших документів, які свідчать про відсутність скорочення штатів на підприємстві.

У попередньому судовому засіданні суддя відмовив позивачці в задоволенні даного клопотання, посилаючись на те, що вона зобов'язана довести ті факти, на які посилається як на підставу своїх позовних вимог.

Чи відповідають дії суду процесуальному законодавству? Яким принципом повинен керуватися суд при вирішенні цього питання? Визначте зміст цього принципу.

2. Герасименко О.Р. звернулася до суду з позовом про позбавлення батьківства Герасименка Р.П. щодо його малолітнього сина. У позовній заяві вона зазначала, що після смерті матері вони з братом проживають сумісно, вона піклується про нього, займається його вихованням і, оскільки вона працює, брат перебуває повністю на її утриманні, а батько матеріальної допомоги їм не надає.

Суд відмовив Герасименко О.Р. у відкритті провадження у справі на підставі того, що вона не призначена опікуном над своїм малолітнім братом, тому не має права безпосередньо

звертатися за захистом його прав, а повинна звернутися до органів опіки та піклування.

Чи правильні дії суду? Хто може виконувати функції законного представника у цивільному судочинстві? Процесуальне становище Герасименко О.Р.

3. Кулікова подала позов до Вороніна про встановлення батьківства і стягнення аліментів на дочку Юлію і просила задовольнити її вимоги, посилаючись на те, що була з відповідачем у близьких стосунках: більше року він приходив до неї у гуртожиток, що можуть підтвердити її подруги Шимко та Малишева. За висновком судово-акушерської експертизи вона завагітніла у період зустрічей з відповідачем, а за висновком судово-біологічної експертизи батьківство відповідача щодо її дитини не виключається. Відповідач проти позову заперечував, посилаючись на те, що хоча й мав з позивачкою близькі стосунки, батьком бути не міг, оскільки у момент зачаття перебував у відрядженні.

Які факти підлягають доказуванню? Які факти має доказувати кожна сторона? Які засоби доказування можуть бути використані у цій справі? Визначте поняття доказів та засобів доказування, дайте їх класифікацію.

Варіант II

1. У судовому засіданні слухалася справа окремого провадження про усиновлення дитини. Під час процесу в справі в зал засідання ввійшов кореспондент обласного телерадіомовлення з відеокамерою і почав проводити зйомку судового засідання. Головуючий у справі запитав у нього, на якій підставі проводиться відеозйомка. Кореспондент відповів, що має завдання телестудії зробити відеозйомку деяких фрагментів процесу для демонстрації телеглядачам репортажу про цивільні справи про усиновлення.

Головуючий у справі суддя Іванов заборонив відеозйомку і видалив журналіста із залу судового засідання. Той у свою чергу заявив, що буде скаржитися у вищі інстанції на бюрократизм судді Іванова.

Чи відповідають дії судді чинному законодавству? Яким принципом процесу керувався суд? Розкрийте його зміст.

2. У результаті аварії відбулася дорожньо-транспортна пригода. Відповідно до акта, складеного співробітником ДАІ, винним був зазначений водій автомашини “Вольво” Афанасьєв. Ним була пошкоджена автомашина “Міцубісі” (водій Серьогін Олексій).

У судовому засіданні встановлено, що автомашина “Вольво” належала АТ “Київські авіалінії”, а автомашина “Міцубісі” Серьогіну Володимиру – брату Серьогіна Олексія. Останній керував машиною за дорученням.

Визначте сторони в справі. Які є підстави в чинному законодавстві щодо участі третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог?

3. Фізична особа – підприємець Смирнов В. Л. звернувся до суду з позовною заявою до Лисичанського міського відділу УМВС України в Луганській обл. про стягнення матеріальної шкоди. Зазначив, що внаслідок ДТП за участю його водія, який здійснював перевезення пасажирів, і водія відповідача, який керував службовим автомобілем, з вини останнього належному йому автобусу були спричинені пошкодження. Ухвалою Лисичанського міського суду Смирнову відмовлено у відкритті провадження у справі на підставі п. 1 ч. 2 ст. 122 ЦПК.

Чи правильні дії суду? До юрисдикції якого суду, на вашу думку, слід віднести зазначену справу і за якими ознаками?

Варіант III

1. Зеньков П.К. звернувся до суду із позовом до Севастопольської філії відкритого акціонерного товариства “Укртелеком” про поновлення на роботі, стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, відшкодування матеріальної та моральної шкоди, мотивуючи це тим, що наказом від 11 січня 2011 р. № 23 його безпідставно звільнено з посади начальника 2-го відділу згідно з п. 2 ст. 40 КЗпП – у зв’язку з невідповідністю займаній посаді внаслідок недостатньої кваліфікації. Суддя Ленінського районного суду м. Севастополя залишив позовну заяву Зенькова П.К. без руху, мотивуючи це тим, що позивачем не сплачені витрати на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи, й надав Зенькову П.К. строк для усунення недоліків.

Чи правомірні дії судді Ленінського районного суду

м. Севастополя? У якому розмірі та порядку сплачуються витрати на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи? Яким чином має діяти Зеньков П.К.?

2. У жовтні 2005 р. С. звернулася до суду з позовом до Голопристанського державного лісопромислового господарства, в якому просила стягнути з відповідача на її користь заборгованість по заробітній платі та середній заробіток за час затримки розрахунку при звільненні, посилаючись на те, що 17 липня 2005 р. її за п. 1 ст. 36 КЗпП України звільнено з посади пожежника-охоронника Збур'ївського лісництва, однак відповідач не провів з нею розрахунку.

Справа судами розглядалась неодноразово.

Рішенням Голопристанського районного суду Херсонської обл. від 6 травня 2006 р. позов задоволено. Цим рішенням, яке набрало чинності і виконане в частині стягнення заборгованості по заробітній платі, позивачці поновлено строк звернення до суду за вирішенням спору про стягнення заборгованості, оскільки, на думку суду, цей строк (який складає 11 днів) пропущено з поважних причин.

Ухвалою апеляційного суду Херсонської обл. від 27 травня 2005 р. рішення в частині спору про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку скасовано.

Рішенням Голопристанського районного суду від 19 травня 2006 р. у задоволенні позову про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку відмовлено.

В апеляційній скарзі С. просить скасувати зазначене рішення, посилаючись на порушення судом норм матеріального та процесуального права. Зокрема, відмовляючи у задоволенні заявлених вимог, суд виходив з того, що позивачка без поважних причин пропустила встановлений ст. 233 КЗпП України тримісячний строк звернення до суду за вирішенням спору.

Чи підлягає задоволенню апеляційна скарга? Які факти входять, а які не входять до предмета доказування в даному випадку?

3. У вересні 2005 р. прокурор Подільського р-ну м. Києва звернувся до суду з позовом в інтересах Вітренко Р. до 4-ї державної нотаріальної контори, Ващенко А., Великого Л. про

визнання договору дарування частини жилого будинку недійсним. У судовому засіданні прокурор подав заяву про закриття провадження у справі та відмову від позову, оскільки нотаріусом 4-ї державної нотаріальної контори м. Києва внесені відповідні зміни до договору дарування. Ухвалою судді Подільського районного суду м. Києва від 3 квітня 2006 р. провадження по справі за позовом прокурора було закрито у зв'язку з подачею прокурором заяви про закриття справи та відмову від позову.

В апеляційній скарзі Вітренко Р., не погоджуючись з таким судовим рішенням, просить його скасувати з посиланням на неправильне застосування норм процесуального права, а справу направити на новий розгляд.

Апеляційний суд встановив, що суд першої інстанції, розглядаючи справу, порушив вимоги процесуального закону, оскільки Вітренко Р., як особу, в інтересах якої подано позов, належним чином не було повідомлено про час і місце судового засідання, чим позбавив його можливості реалізувати свої процесуальні права, зокрема брати участь у судовому засіданні, надати свої доводи та клопотання тощо.

Яке рішення повинен прийняти апеляційний суд? Чи повинен прокурор, який подав позов, відмовитися від нього? Які наслідки має відмова прокурора від поданої ним позовної заяви?

Варіант IV

1. Вироком суду, який набув законної сили, Каменева А.А. засуджено до позбавлення волі з конфіскацією майна. При розгляді кримінальної справи було задоволено цивільний позов Гріценка Н.Н., на користь якого стягнуто 25000 грн. Дружина засудженого Каменева С.С. звернулася до суду з позовом про визнання права власності на комп'ютер та музичний центр і про зняття з цього майна арешту, мотивуючи тим, що ці речі, на які за вироком суду накладено арешт, належать їй на праві приватної власності: комп'ютер придбаний нею до укладання шлюбу із Каменевим, а музичний центр їй подарували батьки на день народження.

Визначте коло осіб, які беруть участь у цій справі, та їх процесуальний статус. Розкрийте поняття процесуальної співучасті. Назвіть підстави співучасті у цивільному судочинстві та їх види.

2. Прокурор Приморського р-ну Запорізької обл. звернувся до суду з позовом в інтересах Перова С.С., Грищенко Н.К., Семенко А.А. та Меркулова А.С. до ТОВ “Березіль” про розірвання договорів оренди земельних паїв, керуючись статтями 3, 45 ЦПК та ст. 36-1 Закону України “Про прокуратуру”. Ухвалою судді у відкритті провадження у справах було відмовлено з тих мотивів, що всі особи, на захист прав яких звернувся прокурор, дієздатні і можуть самостійно звернутися до суду за захистом своїх прав, тому правових підстав для звернення прокурора до суду немає.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте підстави та форми участі прокурора в цивільному судочинстві.

3. Сімко М.М., мешканець м. Київ, під час перебування у відрядженні у м. Харкові був травмований внаслідок наїзду автомобіля, який належить Кременчуцькому нафтопереробному заводу. Сімко М.М. звернувся з позовом до заводу про відшкодування заподіяної його здоров’ю та майну шкоди. Позовну заяву він подав до суду за своїм місцем проживання у м. Києві. Суддя відмовив у відкритті провадження по справі і роз’яснив позивачу, що він на підставі ч. 2 ст. 109 ЦПК України має звернутись з позовом до суду за місцем знаходження відповідача – Кременчуцького нафтопереробного заводу.

Чи законні дії суду? Визначте вид підсудності цієї категорії справ. Які правові наслідки недотримання встановлених законом правил підсудності цивільних справ?

Варіант V

1. Кривко звернувся до суду з позовом до Климова та Климової про виселення. У позовній заяві Кривко зазначив, що 19 травня 2010 р. був укладений та нотаріально посвідчений договір купівлі-продажу трикімнатної квартири № 8 по вул. Пушкінській, 35, за яким він є покупцем квартири, а продавцями – Климова, Климов та Перетятко. Пунктом 4 цього договору передбачено, що продавці квартири – Климова, Климов та Перетятко мають звільнити зазначену квартиру у строк до 19 червня 2010 р. 14 липня 2010 р. Кривко з’ясував, що Перетятко у

придбаній ним квартирі вже не проживає, а Климов та Климова квартири не звільнили і наполягають на укладенні договору оренди цього жилого приміщення строком на три місяці.

Визначте склад сторін у даній справі. Який вид співучасті має місце в даному випадку? Як вирішувалося б питання щодо співучасті у разі подання позову про визнання даного договору купівлі-продажу неправильним?

2. Савченко М.А. доручила адвокату подати до суду від її імені заяву про усиновлення дитини та представляти її інтереси в суді. Заява за підписом представника була подана до суду. До неї додано нотаріально посвідчена довіреність, що підтверджувала повноваження представника на ведення в суді від імені С. справи про усиновлення. Суд прийняв заяву та відкрив провадження у справі.

У судовому засіданні представник органу опіки та піклування, який брав участь у розгляді справи, заперечував проти участі у справі представника Савченко М.А., посилаючись на ч. 1 ст. 38 ЦПК. Суд відхилив це клопотання, пояснивши, що заявники та заінтересовані особи в справах окремого провадження можуть брати участь особисто або через представника у будь-якій справі, в тому числі у справі про усиновлення.

Для забезпечення тайни усиновлення представником заявника заявлено клопотання про розгляд справи в закритому судовому засіданні. Суд відмовив у задоволенні клопотання, зазначивши, що це не входить до повноважень представника. Справу розглянуто у відкритому судовому засіданні з ухваленням рішення про задоволення заявленої вимоги щодо усиновлення дитини.

Чи відповідають дії суду закону? Зазначте учасників цивільного процесу, які мають право брати участь у справі особисто або через представника. При розгляді яких справ та на яких стадіях цивільного процесу може брати участь представник?

3. Вертинська продала свій будинок, який знаходиться у м. Ізюмі Харківської обл., та виїхала до батьків до м. Харкова на постійне проживання. При розрахунку за будинок Фролов не до-

дав Вертинській певної суми коштів і видав розписку про погашення боргу через чотири місяці. Зайнявши із сім'єю будинок, Фролов виїхав у довгострокове відрядження до м. Сімферополя. Після закінчення строку погашення боргу Вертинська вирішила звернутися до суду з позовом про стягнення з Фролова заборгованої суми.

До якого суду може звернутися Вертинська з цим позовом? Визначте вид підсудності.

Варіант VI

1. Фоменко звернувся до суду з позовом до Сидоренка, вимагаючи відшкодування шкоди в розмірі 900 грн. Свої позовні вимоги він обґрунтовував тим, що відповідач під час керування автобусом “Богдан” здійснив ДТП, внаслідок чого заподіяв позивачеві шкоди. Автобус “Богдан” належить ВАТ “АТП-4432”, що займається пасажирськими перевезеннями.

Чи правильно позивач визначив особу, яка повинна відповідати за заявленими вимогами?

2. Вітренко звернувся до суду з позовом до ресторану “Чайка” про відшкодування вартості пальто. У позовній заяві він зазначив, що під час відвідування цього ресторану залишив у гардеробі пальто, яке потім зникло. Під час розгляду справи представник відповідача звернувся до суду з клопотанням про притягнення до участі у справі як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, гардеробника Пасечніка.

Чи є підстави для задоволення такого клопотання? Хто такі треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору?

3. Гордєєв видав довіреність Котенку на ведення справи в суді від свого імені. Котенко подав позов від імені Гордєєва до Соколова про стягнення грошей за договором позики. Під час розгляду справи Соколов запропонував укласти мирову угоду і Котенко підписав її від імені позивача.

Які дії має право вчиняти представник від імені дові-

рителя? Які особи мають право діяти через представника у цивільному процесі?

VIII СЕМЕСТР

Варіант I

1. До суду надійшла заява Мілютіна про видачу судового наказу за вимогою про стягнення нарахованої, але не виплаченої йому суми заробітної плати. Суддя відмовив Мілютіну в прийнятті заяви про видачу судового наказу у зв'язку з ненаданням ним документів, які підтверджують заявлені вимоги.

Чи правильно діяв суддя? Які підстави для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу? Які документи Прокопов повинен був надати до суду? Як далі діяти Прокопову?

2. У результаті ДТП Бобров спричинив автомобілю Краснова шкоду в розмірі 5000 грн. Дорошенко звернувся з позовом про відшкодування матеріальної шкоди. Відповідач у судових засіданнях не з'явився, хоча був повідомлений належним чином, і про причини неявки не повідомив.

На прохання позивача суд виніс ухвалу про заочний розгляд справи. Позовні вимоги були задоволені в сумі 3000 грн. Позивач з таким рішенням не погодився і на наступний день після його отримання подав заяву про апеляційне оскарження рішення.

Через п'ятнадцять днів з дня проголошення рішення від відповідача надійшла заява про перегляд заочного рішення, в якій зазначалось, що відповідач проти позову заперечує і надає докази в обґрунтування своїх заперечень, а в судових засіданнях він не з'явився у зв'язку з тим, що був у відрядженні, про що надав довідку з місця роботи, але суд про це повідомити не мав змоги.

Суддя в прийнятті заяви відмовив, мотивуючи це тим, що відповідачем не сплачений судовий збір за заяву про перегляд заочного рішення і пропущений строк на подання такої заяви.

Дайте правову оцінку діям судді та сторін.

3. Представник наркологічного закладу звернувся до суду з заявою про обмеження цивільної дієздатності Павлюка в інтересах його неповнолітнього сина. У заяві вказано, що Павлюк протягом багатьох років зловживає наркотичними засобами, витрачає гроші на їх придбання, неодноразово проходив курс лікування в стаціонарі, але знов починає приймати наркотичні засоби. Представник органу опіки та піклування, який був залучений судом для дачі висновку, підтвердив всі ці обставини в судовому засіданні і додатково вказав, що Павлюк позичає гроші у друзів та сусідів.

У судовому засіданні дружина Павлюка пояснила, що вона отримує високу заробітну плату, а чоловік витрачає тільки свої гроші і борги віддає сам, речі з дому не пропадають і тому він не ставить свою сім'ю у скрутне матеріальне становище.

Суд закрити провадження по справі на підставі того, що дружина Павлюка відмовилась від вимоги про обмеження його в цивільній дієздатності.

Чи правильні дії судді?

Варіант II

1. У грудні 2010 р. Ленінським районним судом м. Харкова постановлено рішення про стягнення з Римова на користь Лунца 15 тис. грн. Під час виконання судового рішення державний виконавець звернувся до суду з клопотанням про роз'яснення рішення, оскільки, на його думку, зміст резолютивної частини рішення суду є незрозумілим.

У яких випадках суд має право роз'яснити своє рішення? Який процесуальний порядок роз'яснення рішення?

2. Косенко подав апеляційну скаргу на рішення Київського районного суду м. Харкова, за яким з нього стягнуто аліменти на користь Боженко. Суд апеляційної інстанції, встановивши, що судовий збір сплачений не в повному обсязі, залишив апеляційну скаргу без руху і надав заявникові строк для виправлення недоліків.

Чи правильні дії апеляційного суду?

3. Під час виконавчого провадження стосовно Багряного на користь Пасенчука, боржник помер. Державний виконавець звернувся до суду з клопотанням про заміну Багряного на його правонаступників, оскільки зобов'язання боржника виникли з договору позики.

Чи правильні дії державного виконавця? До якого суду він повинен звернутися з таким клопотанням? Яке рішення має прийняти суд?

Варіант III

1. Морозова подала позов до Шишацького про виселення його з квартири. Свої позовні вимоги вона обгрунтувала тим, що відповідач безпідставно проживає у спірній квартирі, яка становить її приватну власність, про що в неї є відповідні правоустановчі документи, що це підтверджують. Морозова зазначала, що є власником квартири на підставі договору довічного утримання, укладеного з померлою Федоренко.

Шишацький подав зустрічний позов до Морозової про визнання за ним права власності на спірну квартиру. У зв'язку з тим, що всі правоустановчі документи, що підтверджують право власності на квартиру, оформлені на Морозову, Шишацький звернувся до суду із заявою про забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірну квартиру.

Чи підлягає задоволенню заява Шишацького про забезпечення позову? Якщо так, то складіть заяву про забезпечення позову.

2. Місцевим судом Держинського р-ну м. Харкова ухвалою було відмовлено позивачеві у відкритті провадження по справі з причини пред'явлення позову до структурного підрозділу юридичної особи. Суд в ухвалі посилався на те, що сторонами у цивільному процесі можуть бути тільки фізичні та юридичні особи. В апеляційній скарзі позивач просив ухвалу суду про відмову у відкритті провадження по справі скасувати та позитивно вирішити питання про прийняття заяви до розгляду.

Чи підлягає задоволенню апеляційна скарга? У чому різниця реалізації таких повноважень суду апеляційної інстанції,

як зміна рішення суду першої інстанції та винесення нового рішення? Дайте характеристику суб'єктів права на апеляційне оскарження.

3. Після винесення судового рішення по цивільній справі та відкриття виконавчого провадження за позовом Ганіна до Амурова про стягнення заборгованості відповідач звернувся до суду із заявою про розстрочку виконання рішення. Відповідач зазначав, що наявність на його утриманні двох неповнолітніх дітей та дружини-студентки утруднює виконання рішення. Амуров просив суд розстрочити сплату боргу на один рік, проте заяву залишено без розгляду та видано позивачеві виконавчий лист на підставі рішення, що набрало законної сили.

Чи правильно вчинив суд першої інстанції? Чи є в даному випадку підстави для розстрочки виконання судового рішення? Як повинен діяти державний виконавець у разі прийняття такої заяви судом до розгляду

Варіант IV

1. Марченко пред'явила до суду позов про розірвання договору довічного утримання, посилаючись на те, що через свій похилий вік вона уклала з Капустіним вказаний договір. Згідно з умовами цього договору відповідач повинен був довічно повністю її утримувати, надавати необхідні продукти, одяг, забезпечувати належний догляд, матеріальну та фізичну допомогу. Проте з дня підписання договору відповідач не виконує його умов і не надає їй ніякої допомоги. У зв'язку з цим позивачка просила задовольнити позов з підстав, передбачених п. 1 ч. 1 ст. 755 ЦК України. У ході розгляду справи в судове засідання дочкою Марченко було надане свідоцтво про смерть позивачки, крім того вона просила допустити її до участі у справі як правонаступницю.

Яку процесуальну дію має вчинити суд: відкласти розгляд справи, зупинити або закрити провадження чи залишити заяву без розгляду?

2. Після смерті Романюк П.І. між її дітьми Романюк М.П., Романюк І.П. та Носовою С.П. виник спір про поділ спадкового майна: житлового будинку та предметів домашньої обстановки і побуту. Рішенням районного суду від 20 травня 2009 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду від 29 червня 2009 р., за кожним із спадкоємців визнано право власності на 1/3 частину спадкового майна. 17 січня 2010 р. Носова С.П. звернулася до суду із заявою про перегляд рішення у зв'язку з новониявленими обставинами. У своїй заяві вона зазначила, що з нотаріальної контори отримала повідомлення про наявність заповіту, в якому вона визнається єдиною спадкоємицею.

Чи виникає в даному разі право на перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами? Чи подана заява у строк, передбачений законом? До якого суду треба звертатися заявниці?

3. Лавренчук І.М. звернувся до суду з позовом до управління юстиції Харківської обл., а також до територіального управління державної судової адміністрації у Харківській обл. про стягнення заробітної плати. У судовому засіданні позивач пояснив, що з січня 2009 по травень 2010 р. виникла заборгованість по заробітній платі за надання ним послуг адвоката за рахунок держави по кримінальних справах у розмірі 2000 грн. Позивач також просив стягнути 1000 грн компенсації за порушення строків виплати заробітної плати. Також позивач наполягав на негайному виконанні рішення в межах виплат за один місяць. Представник відповідача – управління юстиції Харківської обл. – позовних вимог не визнав, пояснивши, що управління юстиції не може відповідати за зобов'язання держави, оскільки не отримало належного фінансування з Міністерства юстиції України. Представник відповідача – територіального управління державної судової адміністрації у Харківській обл. – позов не визнав, посилаючись на те, що він є неналежною стороною у справі, оскільки згідно з чинним законодавством оплатою адвокатам послуг з надання правової допомоги у кримінальних справах за рахунок держави повинно займатися обласне управ-

ління юстиції та відповідне міністерство, бо за законом про державну судову адміністрацію України не передбачено такої функції та обов'язку. У судовому засіданні були допитані як свідки сторони та їх представники, досліджені письмові докази.

Яке рішення має прийняти суд? Складіть рішення суду.

Варіант V

1. Галкін та Галкіна перебували в зареєстрованому шлюбі. 20 червня 2011 р. Галкін подав до місцевого суду Фрунзенського р-ну м. Харкова позов про поділ квартири та автомобіля, які є спільною сумісною власністю подружжя. Суддя постановив ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі, мотивуючи її тим, що 15 квітня 2010 р. місцевим судом Фрунзенського р-ну м. Харкова постановлено ухвалу про закриття провадження у справі за позовом Галкіної до Галкіна про поділ спільно нажитого майна у зв'язку з відмовою позивача від позову.

Чи правомірні дії судді? Які позови визнаються тотожними?

2. До місцевого суду Київського р-ну м. Харкова звернулося ВАТ КП “Харківські теплові мережі” з позовом до громадян Колосова С.П., Колосової О.В та Колосова П.В. про стягнення заборгованості за надані комунальні послуги в розмірі 2500 грн. Також позивач просив стягнути з відповідачів судові витрати. Місцевий суд, задовольняючи позов, у резолютивній частині рішення вказав: “Позов ВАТ КП «Харківські теплові мережі» задовольнити повністю. Стягнути з Колосова С.П та Колосова П.В. заборгованість за надані комунальні послуги в розмірі 2500 грн. Рішення може бути оскаржене в апеляційному порядку до судової палати з цивільних справ Апеляційного суду Харківської обл. шляхом подачі апеляційної скарги у 20-денний строк”.

Які помилки допущені судом у резолютивній частині рішення? Якими засобами можна виправити допущені недоліки судового рішення? Складіть рішення по даній справі.

3. П. звернувся до суду з позовом до С. про визнання права власності на 3/4 будинку в с. Логачівці Харківського р-ну та визнання частково недійсним заповіту його дружини. Рішенням місцевого суду Харківського р-ну від 28 вересня 2009 р. позов задоволено частково: за П. та С. шляхом затвердження мирової угоди визнано право власності на 1/2 будинку за кожним. Свідectво про право на спадщину за заповітом визнано частково недійсним. При цьому підставою для задоволення позову суд визнав досягнуту сторонами мирову угоду.

П. звернувся до апеляційного суду Харківської обл. з апеляційною скаргою на рішення суду першої інстанції, посилаючись на порушення судом норм процесуального права. Розглянувши апеляційну скаргу, апеляційний суд Харківської обл. постановив ухвалу про відмову в задоволенні апеляційної скарги та залишенні рішення суду першої інстанції без змін.

У січні 2011 р. П. подав касаційну скаргу до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ на рішення суду першої інстанції та ухвалу суду апеляційної інстанції. У своїй касаційній скарзі П. просив суд скасувати зазначені судові рішення та передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Судова палата у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ дійшла висновку, що порушення судом норм процесуального права призвело до неправильного вирішення справи, а помилку, допущену судом першої інстанції, не було виправлено судом вищестоящої інстанції.

Визначте, які норми процесуального права порушені судом першої інстанції? Які повноваження мають суд апеляційної та касаційної інстанції щодо оскаржуваних рішень? Чи є підстави для передачі справи на новий розгляд до суду першої інстанції?

Варіант VI

1. Сердюк В.П. проживав з 1980 р. у будинку, який залишився йому після смерті батька. У 2000 р. він зареєстрував шлюб із Поляковою А.К. У 1995 р. Сердюк В.П. оформив право

власності на цей будинок, а також на земельну ділянку розміром 1475 кв.м. У 2009 р. Сердюк В.П. уклав договір купівлі-продажу $\frac{1}{4}$ частини житлового будинку з частиною господарських будівель та $\frac{1}{2}$ частини приватизованої земельної ділянки із своїм племінником Савенковим О.К. У лютому 2010 р. Сердюк помер.

Полякова А.К. звернулась до суду з позовом про визнання правочину недійсним, оскільки укладена вона була без її згоди.

Визначте склад осіб, що які мають брати участь у справі. Складіть позовну заяву.

2. Рішенням місцевого суду Московського р-ну м. Харкова Тимофєєву відмовлено в задоволенні позову до Фастової про визнання угоди купівлі-продажу квартири недійсною.

В апеляційній скарзі прокурор Московського р-ну м. Харкова просив Апеляційний суд Харківської обл. скасувати рішення місцевого суду, посилаючись на те, що Фастова, маючи на своєму утриманні малолітню дитину, квартиру продала без згоди органу опіки і піклування; угода купівлі-продажу квартири зареєстрована Харківською товарною біржею; на порушення вимог ст. 212 ЦПК України суд не врахував доводи позивача, колишнього чоловіка відповідачки і батька малолітньої дитини, про те, що Фастова зловживає спиртними напоями, тому внаслідок відчуження квартири дитина залишилася без житла.

Чи мав прокурор право звертатися до апеляційного суду? Чи змінилася б ситуація по справі, якщо б прокурор брав участь у судовому розгляді?

3. Мосійчук звернувся до суду з позовом до Прилипка про стягнення заборгованості за договором позики в сумі 30 000 грн. Під час попереднього судового засідання у справі сторони уклали мирову угоду, за умовами якої Прилипко зобов'язався сплатити Мосійчуку 5 000 грн протягом трьох місяців, а в рахунок решти суми боргу передати належний йому ав-

томобіль у той же строк. Ухвалою суду мирову угоду було затверджено, провадження у справі закрито.

Протягом наступних трьох місяців Прилипко прийнятих на себе зобов'язань не виконав, а на звернення Мосійчука заявив, що навіть і не мав наміру сплачувати гроші та передавати автомобіль.

Яким чином може захистити свої права Мосійчук? Чи можливе примусове виконання мирової угоди, укладеної в цивільній справі? Назвіть підстави виконання та виконавчі документи.

ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”

1. Судова влада і правосуддя в цивільних справах.
2. Поняття правосуддя в цивільних справах.
3. Поняття цивільного процесу та його структура.
4. Провадження цивільного судочинства та інстанційні цикли.
5. Цивільне судочинство та інші форми судочинства.
6. Цивільне процесуальне право як галузь права.
7. Статус і функції Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЈ)
8. Резолюції та рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо доступності правосуддя у цивільних справах.
9. Характеристика права на справедливий судовий розгляд.
10. Характеристика всесвітнього руху доступу до правосуддя. Доступність цивільного судочинства як міжнародний стандарт правосуддя.
11. Джерела цивільного процесуального права.
12. Структура ЦПК України.
13. Застосування Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод.
14. Значення практики Європейського суду з прав людини для цивільного судочинства.
15. Значення рішень Конституційного Суду щодо офіційного тлумачення норм цивільного процесуального права.
16. Постанови Пленуму Верховного Суду України з питань цивільного процесу.
17. Етапи розвитку науки цивільного процесуального права.
18. Предмет і система науки цивільного процесуального права (цивільного судочинства).
19. Поняття та система принципів цивільного процесуального права.
20. Загальновизнані принципи й норми міжнародного права та їх застосування судом.
21. Принципи верховенства права.

22. Принцип права на суд.
23. Принцип правової визначеності.
24. Принцип правової ефективності.
25. Принцип верховенства прав людини.
26. Принцип законності в цивільному процесі.
27. Гласність та відкритість судового розгляду.
28. Принцип усності та безпосередності в цивільному процесі.
29. Принцип диспозитивності в цивільному процесі.
30. Принцип змагальності в цивільному процесі.
31. Принцип рівноправності сторін у цивільному процесі.
32. Цивільні процесуальні правовідносини (поняття, елементи).
33. Система судів цивільної юрисдикції. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.
34. Склад суду. Підстави для відводу суддів.
35. Апарат суду. Відвід працівників апарату суду.
36. Особи, які беруть участь у справі. Їх процесуальні права та обов'язки.
37. Поняття сторін у цивільному процесі. Права та обов'язки сторін.
38. Співучасть у цивільному процесі. Процесуальні права та обов'язки співучасників.
39. Необхідна та факультативна співучасть.
40. Неналежний відповідач та порядок його заміни.
41. Процесуальне правонаступництво.
42. Порядок вступу до процесу правонаступника та його правове становище.
43. Треті особи в цивільному процесі (поняття та підстави їх участі).
44. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги.
45. Відмінність третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги, від первісних позивачів та співпозивачів.
46. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог.
47. Відмінність третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, від співучасників (співпозивачів, співвідповідачів).
48. Участь у цивільному процесі, органів та осіб, яким законом надано право захищати права та свободи інших осіб.

49. Поняття судового представництва.
50. Добровільне представництво в суді.
51. Законне представництво в суді.
52. Повноваження представника в суді.
53. Поняття зловживання процесуальними правами.
54. Види зловживання процесуальними правами.
55. Особи, які сприяють здійсненню правосуддя. Їх процесуальні права та обов'язки
56. Поняття та види строків у цивільному процесі, їх обчислення. Продовження та поновлення процесуальних строків.
57. Поняття та види судових витрат.
58. Заходи процесуального примусу.
59. Цивільна юрисдикція та її види.
60. Види проваджень цивільного судочинства.
61. Наказне провадження.
62. Окреме провадження в структурі цивільного процесу.
63. Юрисдикція Конституційного Суду України.
64. Поняття та види підсудності.
65. Інстанційна система цивільних судів та їх функціональна компетенція.
66. Порядок передачі справи до іншого суду.
67. Поняття доказування в цивільному процесі.
68. Поняття судових доказів. Поняття засобів доказування в цивільному процесі.
69. Належність доказів і допустимість засобів доказування.
70. Предмет доказування.
71. Факти, що не потребують доказування.
72. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Допит сторін, третіх осіб, їх представників як свідків та їх правовий імунітет.
73. Показання свідків, порядок їх дослідження. Імунітет свідка.
74. Письмові докази.
75. Речові докази. Порядок їх дослідження.
76. Висновок експерта.
77. Судові доручення, порядок їх дачі та виконання.
78. Забезпечення доказів. Підстави й порядок забезпечення доказів.

79. Оцінка судових доказів.
80. Розгляд заяви про фальшивість доказів.
81. Поняття позову та його елементи.
82. Види позовів.
83. Право на пред'явлення позову.
84. Пред'явлення позову. Відкриття провадження по справі.
85. Позовна заява, її реквізити. Об'єднання й роз'єднання кількох позовних вимог.
86. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви.
87. Мирова угода.
88. Відмова від позову, визнання позову. Процесуальний порядок прийняття відмови від позову і визнання позову.
89. Матеріально-правові й процесуальні наслідки порушення цивільної справи.
90. Підстави для відмови у прийнятті заяви. Правові наслідки відмови судом у прийнятті заяви.
91. Провадження у справі до судового розгляду. Попереднє судове засідання.
92. Призначення справи до судового розгляду. Судові виклики й повідомлення.
93. Поняття і значення судового розгляду.
94. Судове засідання. Порядок судового засідання.
95. Підготовча частина судового засідання.
96. Розгляд справи по суті як частина судового засідання.
97. Судові дебати.
98. Порядок прийняття і проголошення судового рішення.
99. Фіксування цивільного процесу
100. Зауваження щодо технічного запису судового засідання, журналу судового засідання та їх розгляд.
101. Підстави й наслідки відкладення розгляду справи.
102. Підстави й наслідки зупинення провадження у справі.
103. Підстави й наслідки закриття провадження у справі.
104. Підстави й наслідки залишення заяви без розгляду.
105. Поняття й види судових рішень.
106. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення.
107. Зміст судового рішення як процесуального документа.

108. Засоби усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
109. Додаткове рішення.
110. Роз'яснення рішення.
111. виправлення описок та явних арифметичних помилок у судовому рішенні.
112. Законна сила судового рішення. Об'єктивні та суб'єктивні межі законної сили судового рішення.
113. Види ухвал суду першої інстанції.
114. Загальна характеристика заочного розгляду справи.
115. Порядок заочного розгляду справи.
116. Порядок перегляду заочного рішення.
117. Оскарження заочного рішення.
118. Загальна характеристика окремого провадження в цивільному судочинстві.
119. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.
120. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.
121. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.
122. Розгляд судом справ про усиновлення.
123. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.
124. Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.
125. Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність.
126. Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою.
127. Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.
128. Розгляд судом справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.
129. Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

130. Загальна характеристика апеляційного провадження.
131. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Форма і зміст апеляційної скарги.
132. Розгляд цивільної справи судом апеляційної інстанції.
133. Повноваження суду апеляційної інстанції.
134. Підстави для скасування рішення суду в апеляційному порядку і передачі справи на новий розгляд.
135. Підстави для скасування рішень суду першої інстанції і ухвалення апеляційним судом нового рішення.
136. Зміст ухвали і рішення суду апеляційної інстанції.
137. Оскарження ухвал суду першої інстанції.
138. Загальна характеристика касаційного провадження.
139. Право касаційного оскарження, касаційного подання судових рішень та порядок його здійснення. Форма і зміст касаційної скарги, подання.
140. Підготовка касаційного розгляду справи.
141. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції.
142. Повноваження суду касаційної інстанції.
143. Підстави для скасування судових рішень.
144. Характеристика перегляду судових рішень Верховним Судом України.
145. Порядок розгляду заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України.
146. Порядок розгляду справи Верховним Судом України.
147. Характеристика перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами судових рішень, ухвал і постанов суду, що набрали законної сили.
148. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.
149. Відновлення втраченого судового провадження
150. Загальна характеристика виконавчого провадження, як частини судового розгляду.
151. Учасники виконавчого провадження, їх права та обов'язки.
152. Органи примусового виконання судових постанов.
153. Підвідомчість виконавчих проваджень відділам примусового виконання рішень.
154. Порядок і умови здійснення виконавчого провадження.

155. Поворот виконання судових рішень.
156. Судовий контроль за виконанням судових рішень.
157. Провадження у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.
158. Цивільні процесуальні права іноземних осіб.
159. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученнями до іноземних судів.
160. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.
161. Провадження у справах за участю іноземних осіб
162. Поняття господарського процесу.
163. Підвідомчість і підсудність справ господарським судам.
164. Учасники господарського процесу.
165. Докази в господарському процесі.
166. Порушення справ у господарському суді та підготовка матеріалів до розгляду у першій інстанції.
167. Перегляд рішень, ухвал, питань господарського суду в апеляційному порядку.
168. Завдання адміністративного судочинства.
169. Адміністративна юрисдикція і підсудність.
170. Учасники адміністративного процесу.
171. Звернення до адміністративного суду та відкриття провадження в адміністративній справі.
172. Рішення адміністративного суду.
173. Перегляд рішень адміністративного суду.
174. Поняття нотаріату.
175. Види нотаріальних дій.
176. Міжнародний обіг нотаріальних актів.
177. Органи і службові особи, які вчиняють нотаріальні дії та їх компетенція.
178. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.
179. Поняття та правовий статус і види третейського суду.
180. Міжнародний комерційний арбітраж.
181. Міжнародно-договірна уніфікація міжнародного комерційного арбітражу
182. Цивільне судочинство та медіація.
183. Види та принципи медіаційної процедури.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підручники, навчальні посібники, тексти лекцій

Курс цивільного процесу: підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011. – 1352 с.

Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: академічний курс: [підруч.] / М. Й. Штефан. – К.: Ін Юре, 2005. – 624 с.

Цивільний процес України: академічний курс: [підруч.] / за ред. С. Я. Фурси. – К.: КНТ, 2009. – (Процесуальні науки).

Цивільне процесуальне право України: підруч. / за заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: Атіка, 2009.

Комаров В. В. Нотаріат в Україні: підруч. / В. В. Комаров, В. В. Баранкова. – Х.: Право, 2011.

Комаров В. В. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: навч. посіб. / В. В. Комаров, Н. Ю. Сакара. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007.

Монографії

Фурса С. Я. Адвокат у цивільному процесі / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса. – К.: КНТ, 2008.

Бондаренко-Зелінська Н. Л. Підготовка цивільних справ до судового розгляду / Н. Л. Бондаренко-Зелінська. – Х.: Харків юрид., 2009.

Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядках / К. В. Гусаров. – Х.: Право, 2010.

Комаров В. В. Международный коммерческий арбитраж / В. В. Комаров, В. Н. Погорецкий. – Х.: Право, 2009.

Луспеник Д. Д. Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці / Д. Д. Луспеник. – Х.: Харків юрид., 2005.

Луспеник Д. Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції / Д. Д. Луспеник. – Х.: Харків юрид., 2006.

Міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: Істина, 2010.

Навроцька Ю. В. Заочний розгляд справи в цивільному процесі України / Ю. В. Навроцька. – К.: Юрінком Інтер, 2009.

Комаров В. В. Окреме провадження: моногр. / В. В. Комаров, Г. О. Світлична, І. В. Удальцова; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011.

Позовне провадження: моногр. / за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011.

Притика Ю. Д. Міжнародний комерційний арбітраж: питання теорії та практики: моногр. / Ю. Д. Притика. – К., 2005.

Притика Ю. Д. Проблеми захисту цивільних прав та інтересів у третейському суді: моногр. / Ю. Д. Притика. – К., 2006.

Проблеми теорії та практики цивільного судочинства / за заг. ред. В. В. Комарова. – Х.: Харків юрид., 2008.

Проблеми науки гражданского процессуального права / под ред. В. В. Комарова, В. А. Бигуна, В. В. Баранковой и др. – Харьков: Право, 2002.

Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах / Н. Ю. Сакара. – Х.: Право, 2010.

Сибилев Д. М. Участие третьих лиц в гражданском судопроизводстве / Д. М. Сибилев. – Харьков: Легас, 2001.

Угриновська О. І. Судове провадження у справах, які виникають з публічно-правових відносин / О. І. Угриновська, Ю. В. Білоусов. – Л.: Астрон, 2004.

Фурса С. Я. Докази і доказування у цивільному процесі / С. Я. Фурса, Т. В. Цюра. – К.: Вид. Фурса С. Я.: КНТ, 2005.

Фурса С. Я. Цивільний процес України: проблеми і перспективи / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. – К.: Вид. Фурса С. Я., 2006.

Шутенко О. В. Проблеми диспозитивности в гражданском судопроизводстве / О. В. Шутенко. – Харьков: Новое слово, 2004.

Ясинок М. М. Принципи усності, безпосередності та безперервності у цивільному судочинстві / М. М. Ясинок, В. А. Кройтор. – Х.: Еспада, 2007.

Статті

Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України / Н. Л. Бондаренко-Зелінська // Приватне право і підприємництво. – 2009. – Вип. 8.

Верба О. Поняття правосуб'єктності суду у виконавчому провадженні / О. Верба // Вісн. Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – 2007. – Вип. 44.

Дамірлі М. Європейська конвенція з прав людини як ключовий елемент системи права Ради Європи / М. Дамірлі // Право України. – 2010. – № 10.

Дудаш Т. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у світлі праворозуміння Страсбурзького суду / Т. Дудаш // Право України. – 2010. – № 10.

Лихацький Д. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження / Д. Лихацький // Юрид. журн. – 2005. – № 11.

Кільдюшкіна О. О. Медіація як засіб захисту цивільних прав: сутність та переваги / О. О. Кільдюшкіна // Пробл. цивільного приватного процесу: матеріали наук.-практ. конф. [присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна] (22 трав. 2010 р.). – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2010.

Кільдюшкіна О. Медіація як позасудовий засіб вирішення конфліктів у сфері охорони здоров'я / О. Кільдюшкіна // Юрид. вісн. України. – 2011. – № 9.

Комаров В. Гражданский процесс в глобальном контексте / Право Украины. – 2011. – № 9-10. – С. 279-304.

Комаров В. В. Новелізація цивільного процесуального законодавства та засади нового Цивільного процесуального кодексу України / В. В. Комаров // Вісн. Акад. прав. наук України. – Х., 2004. – № 2 (33) – 3 (34).

Комаров В. В. Рішення Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України: проблема конкуренції / В. В. Комаров // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 100.

Комаров В. В. Гражданский процесс в глобальном контексте / В. В. Комаров // Юрид. наука и образование. – Х., 2009. – Вып. 2.

Кононенко Ю. Становлення законодавства України про виконавче провадження: окремі питання / Ю. Кононенко, Б. Гук // Право України. – 2005. – № 2.

Притика Ю. Альтернативні методи вирішення спорів / Ю. Притика // Вісн. Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – 2005. – Вип. 41.

Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації / Ю. Д. Притика // Бюл. М-ва юстиції України. – 2010. – № 10.

Сакара Н. Право на справедливое судебное рассмотрение и национальная практика гражданского судопроизводства / Н. Сакара // Право Украины. – 2011. – № 9-10. – С. 323-338.

Тертышников В. Доказательства как инструмент судебного доказывания в гражданском судопроизводстве / В. Тертышников // Право Украины. – 2011. – № 9-10. – С. 338-351.

Удальцова И. Модели заочного рассмотрения дела в гражданском судопроизводстве / И. Udальцова // Право Украины. – 2011. – № 9-10. – С. 362-370.

Шупеня М. М. Оцінка роботи державної виконавчої служби через призму статистичних показників / М. М. Шупеня, С. І. Семерга // Бюл. М-ва юстиції України. – 2005. – № 5 (43).

Шупеня М. Проблеми діяльності державної виконавчої служби та можливі шляхи їх врегулювання / М. Шупеня // Бюл. М-ва юстиції України. – 2003. – № 4.

Шупеня М. М. Виконавче провадження – завершальна стадія судового процесу. Процесуальні повноваження державного виконавця / М. М. Шупеня, Б. Я. Бачук, А. П. Франків // Бюл. М-ва юстиції України. – 2005. – № 12 (50).

Коментарі законодавства

Балюк М. І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Коментарі, рекомендації, пропозиції / М. І. Балюк, Д. Д. Луспеник. – Х.: Харків юрид., 2008. – Сер. “Судова практика”.

Цивільний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / С. С. Бичкова, Ю. В. Білоусов, В. І. Бірюков та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Атіка, 2010.

Цивільний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар: у 2 т. / за заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Вид. Фурса С. Я.: КНТ, 2006. – Сер. “Процесуальні науки”.

Судова практика

Аналіз стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції у 2010 р. (за даними судової статистики) // Вісн. Верхов. Суду України. – 2011. – № 5 (129).

Де Сальвіа М. Прецеденти Европейського суду по правах людини. Руководящие принципы судебной практики, относящейся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. / М. де Сальвіа. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2004.

Комаров В. В. Цивільне процесуальне право України: практика застосування: навч. посіб. для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів / В. В. Комаров. – Х. : Основа, 1993.

Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України / В. В. Комаров. – Х. : Право, 2012. – 624.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Програма навчальної дисципліни “Цивільний процес”.....	5
Тематичний план навчальної дисципліни “Цивільний процес”.....	14
Завдання для практичних занять.....	16
Завдання до контрольних робіт.....	24
Програмні питання з навчальної дисципліни “Цивільний процес”.....	41
Список рекомендованої літератури.....	48

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів заочної форми навчання

У к л а д а ч КОМАРОВ Вячеслав Васильович

Відповідальний за випуск *В. В. Комаров*

Редактор *О. І. Борисенко*

Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2012

Підп. до друку 24.06.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Умовн. друк. арк. 3,37. Облік.-вид. арк. 2,09. Вид. № 110.
Тираж 300 прим. Зам. № 4423. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.